

Dokumentets syfte

Dokumentet beskriver vilka lokaler och anläggningar som på sikt behövs för att kunna erbjuda Nackaborna ett utbud av fritidsaktiviteter under den kommande tioårsperioden, 2014 – 2024. Dokumentet är en strategi för långsiktig hållbar lokalförsörjning för fritidsområdet.

Dokumentet gäller för

Fysisk planering och lokalplanerande enhet

Ärendet

Bakgrund

Kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret för kommunens lokalförsörjning. Enheterna inom fastighetsprocessen ansvarar på kommunstyrelsens uppdrag för att tillhandha lokaler och bostäder åt kommunalt finansierade verksamheter. Enheterna inom fastighetsprocessen ansvarar även för att samordning, budgetering och redovisning av investeringar i verksamhetslokaler för kommunstyrelsen.

Lokal- och bostadsförsörjningen kan lösas genom att kommunen nyttjar sina befintliga fastigheter, genom nyförhyring, nybyggnation eller förvärv alternativt genom att en privat aktör upplåter lokaler och bostäder direkt till den kommunalt finansierade verksamheten.

För att skapa en bättre möjlighet för kostnadseffektiv lokalanvändning, god lokalhushållning och en över tiden hållbar ekonomi initieras detta lokalprojekt för att under en treårsperiod arbeta fram en strategi för en långsiktigt hållbar lokalförsörjning och implementera en arbetsmodell där strategin ger underlag för prioriteringar, den rullande treårsbudgeten och en långsiktig ekonomisk planering med bedömda investeringsvolymmer för kommande tioårsperiod.

Fritidsnämndens utredningsarbete

Tidigare beslut

Fritidsnämnden beslöt i mål och budgetärendet för 2013 att avsätta 200 000 kronor för ett första steg i en kapacitetsutredning om nackabornas behov av lokaler och anläggning för idrott och fritid under 2014.

Nämnden har den 26 januari 2011, § 5, lämnat remissyttrande till kommunstyrelsen beträffande kommunens översiktsplan. I yttrandet presenterades en handfull strategier och om vikten av ett fritidsperspektiv som en integrerad del av kommunens samhällsplanering.

Metoden i nämndens utredningsarbete om lokalbehov framåt baseras på

Diarienummer	Fastställt/senast uppdaterad	Beslutsinstans	Ansvarigt politiskt organ	Ansvarig processägare
			Fritidsnämnden	Natur- och fritidsdirektör

- befolkningsprognoser för kommunen samt uppdelat på de tidigare områdesnämndernas geografiska avgränsning
- idrottsbokningens uppgifter om disponibla och erbjudna tider i idrottsanläggningarna
- nackabornas och föreningslivets synpunkter om idrottslokaler och anläggningar
- jämförelser med andra kommuners kapacitet av idrottslokaler/anläggningar
- under 2014 har en uppdatering, nulägesanalys, gjorts av tidigare material som lämnats i samband med arbetet med Nackas översiktsplan 2012

Nämndens ansvar och mål för fritidsområdet

Fritidsnämnden är en finansieringsnämnd vilket innebär att nämnden analyserar nackabornas behov och upplevelser av fritidsutbudet. Nämnden utför inte verksamheter men stödjer fritidsutbudet indirekt genom att nämnden finansierar fritidsverksamheter genom t.ex. uppdrag eller ersättning för aktiviteter. Nämnden tillhandahåller tider för verksamheternas bedrivande i idrotts- och fritidslokaler.

Nämndens mål är att nackaborna ska ha tillgång ett rikt och varierat utbud av idrotts- och fritidsaktiviteter. Ett annat mål är att fortsätta arbetet med att planera för och anlägga ändamålsenliga fritidsanläggningar. Nämnden har i samband med Nackas översiktsplan 2012 i sitt remissyttrande betonat att det behövs platser, anläggningar och lokaler av olika slag för att kunna erbjuda nackaborna ett så brett och varierat utbud av möjligheter till idrott, rekreation, kreativ skapande, mellan-mänskliga möten och socialt umgänge på fritiden. Remissyttrandet bifogas i bilaga 3. Andra viktiga utmaningar är hur befintliga anläggningar och idrottsplatser kan vidareutvecklas, effektiviseras samt förbättras och integreras i takt med att kommunen växer och får en mer stadslig eller tätortspräglad karaktär. Det är särskilt viktigt att unga nackabor upplever att fritidsutbudet är lättillgängligt.

Några viktiga faktorer som också påverkar nackabornas upplevelse är eventuella avstånd mellan fritidsanläggningar och hemmet, skolan samt tillgång till välutvecklade allmänna kommunikationer. Hur Nackas fritidskarta ser ut idag visas i 2 kartbilder, bilaga 4 och 5.

Hur nöjd är nackaborn med möjligheten att utöva sina fritidsintressen?

Vid de årliga undersökningarna som görs av statistiska centralbyrån frågar nämnden om vad nackaborn anser om möjligheterna att utöva fritidsintressen t.ex. inom sport, kultur, friluftsliv och föreningslivet. Diagram 1 visar utfallet från 2012 års mätning som utförts av Statistiska centralbyrån. Resultatet visar att nackaborn är mer nöjd med möjligheterna till fritidsutbudet jämfört med övriga kommuner i Stockholms län samt jämfört med medelvärdet för riket som helhet. Det bör noteras att frågeområdet speglar att nöjdheten omfattar såväl kulturområdet som tillgång till natur- och friluftsliv.

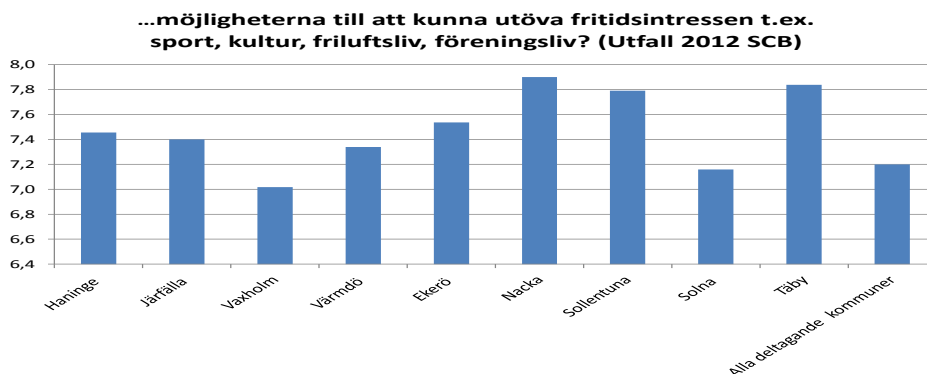

Diagram 1 ovan. Diagrammet visar hur nackaborna ser på möjligheterna att utöva sina fritidsaktiviteter 2012 (Statistiska centralbyråns årliga mätning).

Nämndens kapacitetsutredning

Vid fritidsnämndens sammanträde den 18 september 2013 anmälde idrotts- och fritidsenheten rapporten *Kapacitetsutredningen av idrottsanläggningar i Nacka kommun, nulägesanalys och framtidsblickar*.

Denna kapacitetsutredning är en uppdatering av dels tidigare information om tillgången till idrottsanläggningar i Nacka men den innehåller också en jämförelse i relation till befolkningens mängd samt hur utbudet av idrottsanläggningar kan jämföras i förhållande till sex andra kommuner. Dessa kommuner som valts ut för denna jämförelse är i likhet med Nacka att de ökar i folkmängd samt att två av dessa är kommuner i Stockholms län, en kommun är en storstad och övriga 4 kommuner har regionala lägen varav en av dessa är större än Nacka.

Resultat och slutsatser

I Nacka finns god tillgång till träningsanläggningar för idrott och fritid runt om i kommunen, men få anläggningar har tävlingsstandard. Befolkningsökningen och det stora idrottsintresset i Nacka skapar behov av t.ex. ytterligare sporthallar, fritidslokaler/öppna träffpunkter, fotbollsplaner och simhall. Det är en stor utmaning att tillgodose nackabornas ökade behov av fritidsaktiviteter samtidigt som ett stort antal befintliga lokaler och anläggningar behöver renoveras eller omlokaliseras.

En slutsats utifrån befolkningsprognosen för Nacka och jämförelsekommunerna är att andelen barn i kommunerna i Stockholms län i åldern 0-18 år är markant högre jämfört med övriga kommunerna. Andelen unga i jämförelsekommunerna varierar mellan 19,4-22,2% jämfört med Nacka (27,6%).

Befolkningsprognosen för Nacka antyder att den största ökningen av barn vid 2020 kommer att ske på Sicklaön (+ 2 000), följt av Boo (+ 1 800). Därefter visar

prognosen en ökning av 500 i Fisksätra/Saltsjöbaden och lägst ökning av unga visar prognosen för Älta (+ 400).

Om samma fritids- och idrottsaktivitetsnivå ska kunna fortsätta att erbjudas nackaborna mellan 2014-2024 bedöms det sammantagna lokalbehovet vara följande:

- att antalet simhallar ökar med 1-2. Pågående utredning hösten 2013 beträffande Näckenbadets status kan innebära förslag till omlokalisering. Planering av simhall i Orminge sker inom ramen för pågående programarbete för Orminge centrum.
- att antalet sporthallar motsvarar nuvarande nivå dvs en sporthall/7300 invånare. Tidigare beslutade sporthallar i Älta och på Kvarnholmen behöver byggas under perioden 2014 - 2024 men Kvarnholmen har enligt byggenhetens bedömning visat att byggkostnaden för denna sporthall motsvarar 3-4 sporthall.
- att effektivisering sker av sportytor i befintliga sporthallar. T.ex. kan fler aktiviteter pågå i samma sporthall om flexibla, avskiljande väggar studeras tillsammans med utövarna.
- att tillgänglighetsanpassning sker i alla idrotts- och fritidslokaler. Flera lokaler saknar anpassning för personer med funktionsnedsättning.
- att nuvarande gymnastiksal kan fortsätta användas och utvecklas. Inför varje renovering, bör övervägande ske om nuvarande byggnadsvolym kan öka och om skolor har behov dagtid. Nacka har en gymnastiksal/4995 invånare. Skälet är att det är begränsad tillgång till mark för nya byggnationer på andra platser.
- att möjligheten att hyra lokaler som står tomma på marknaden övervägs för t.ex. för kampsport och dans.
- att ersätta och ev pröva omlokalisering av 2-3 ishallar. Sannolikt är Nacka ishall med det blå istältet och Björknäs islada uttjänta under den kommande 10 års perioden.
- pröva nya sorter av flexibla tält över en centralt belägen idrottsplats. Inomhushallar för fotboll efterfrågas av utövarna. Kostnadseffektivt jämfört med att skotta snö på konstgräsplaner. Marknadspris, kan väl jämföras med Bosöns Vinnarhallen.
- att ett "Ungdomens hus" övervägs; en benämning på ungas mötesplatser där man t ex ägna sig åt att dansa eller annan fysisk aktivitet, repa musik, skate, fika och "umgås".
- skapa "fritidskluster"! Bibehåll och skapa geografiska nav, kluster, av fritidsutbud. Genom att lägga till fler eller omvandla befintliga fritidslokaler/anläggningar i kartan med "fritidskluster" bidrar det till att skapa synergieffekter.
- avsätt fler lämpliga miljöer för fysisk aktivitet. Dessa miljöer bidrar till att nackaborna utvecklar en sund livsstil och hälsa. Exempelvis motionsspår och aktivitetsplatser för alla. Detta är särskilt viktigt när man bygger en tätare stad.

- utveckla en plan- och markstrategi som främjar och utvecklar föreningsdrivna lokaler, byggnader och andra anläggningar för idrott och fritidsaktiviteter (dans, ridning, tennis mm)
- planera och utveckla för goda allmänna kommunikationer!

Befolkningsprognosen

Nacka är en landets snabbaste växande kommuner. Befolkningsprognosen pekar på att Nackas invånare ökar stadigt och bedöms 2021 vara 116 000 personer. Även den unga befolkningen ökar fram till 2021 enligt prognosen. I dagsläget finns det cirka 26 200 personer i åldrarna 0-19 år (27,6 % av befolkningen). 2021 finns det sannolikt 32 100 invånare i dessa åldrar vilket är en mycket marginell ökning för hela åldersspannet. Däremot bedöms den största ökningen ske i åldrarna 10-15 år vilket brukar räknas som den stora föreningsaktiva åldern för de yngre. Sedan några år tillbaka finns barn i Nacka som utövar organiserad verksamhet från cirka 5 års ålder.

En slutsats utifrån befolkningsprognosen för Nacka och 6 jämförelsekommuner är att andelen barn i kommunerna i Stockholms län i åldern 0-18 år är markant högre jämfört med övriga kommunerna. Andelen unga i jämförelsekommunerna varierar mellan 19,4-22,2% jämfört med Nacka (27,6%).

Befolkningsprognosen antyder att den största ökningen av barn vid 2020 kommer att ske på Sicklaön (+ 2 000), följt av Boo (+ 1 800). Därefter visar prognosen en ökning av 500 i Fisksätra/Saltsjöbaden och lägst ökning av unga visar prognosen för Älta (+ 400). Till denna prognos bör noteras att många barn och unga bor i Hammarby sjöstad söker sig till generellt till föreningslivet i Nacka och specifikt då Sicklaön. Detta eftersom det i Hammarby sjöstad råder brist på föreningsliv, lokaler och ytor för idrott, motion och friluftsliv.

Utbudet och uthyrningsgrad av lokaler för idrott och fritid

Många kommunägda lokaler och byggnader för fritidsbehov byggdes under 1960 och 70-talet. Nya lokaler har tillkommit från mitten av 2000-talet och framåt. Exempelvis Ormingehallen, Tollare bollhall, Skuru bollhall, Järlahallen, Sickla gymnastikhall samt ishallen i Älta och i Saltsjöbaden. Även fritidsgårdarna är nya under 2000-talet samt någon enstaka danslokal och kampsportslokal (nyrenovering).

Utbudet av sporthallar, gymnastiksal, ishallar, simhallar och fotbollsplaner redovisas i stapeldiagram i bilaga 6. Det kan noteras att Nacka i jämförelse med de 6 kommunerna har nackaborna 2014 relativt sett bra tillgång till sporthallar. Däremot kommer Nackas tillväxt att bidra till att antalet sporthallar behöver öka alternativt kan detta lösas genom viss effektivisering av befintliga lokaler.

Det kan noteras att nackabornas tillgång till ishallar är god i jämförelse med andra kommuner. Däremot är Nacka ishall av äldre datum och kommer att behöva bytas ut. Det blåa istältet är beroende av tillfälligt bygglov och när detta bygglov upphör bör en analys göras för uppnå en optimal lösning av lokaler och energianvändning.

Nackabornas tillgång till simhall jämfört med jämförelsekommunerna ger en fingervisning om att 1-2 simhallar behöver byggas under perioden. Under den senast tiden har Näckenbadets takdel över simbassängen ifrågasatts. Simhallen är från tidigt 1970-tal och tidens tand i form av fukt och klor påverkar byggnadsdelar negativt. Fritidsnämnden har vid sitt sammanträde den 18 september 2013 initierat en utredning med fyra alternativ inför ett slutligt förslag till kommunstyrelsen med mål om kostnadseffektivitet och hög tillgänglighet.

Bokningen av tider i kommunägda lokaler sker digitalt och utövarna kan också på egen boka och byta tider. Då efterfrågan av tider överstiger tillgången måste tider fördelas enligt av nämnden fastställd ordning. Fördelningen sker öppet och strävan är att nackaborna ska ges möjlighet till ett stort och varierat smörgåsbord av aktiviteter. Statistik över uthyrningen av ishallar, sporthallar och fotbollsplaner visas i varje års bokslut. Sedan flera år tillbaka visar statistiken att de kommunägda idrottslokalerna i stort sett aldrig eller nästan aldrig har lediga tider. Täckningsgraden under möjlig föreningstid under en normal vecka är cirka 100% i ishallarna och sporthallarna.

Gymnastiksalarna vid skolorna i Nacka har en användning/täckningsgrad på 70-80 % under de timmar (generellt eftermiddags- och kvällstider) som föreningslivet erbjuds. (Avgifterna för dessa går oavkortat till respektive rektorsområde)

Utbudet av ytor för fotboll

Utbudet av ytor för den största barnaktiviteten, fotboll, redovisas i bilaga 7. Nämnden anser att kommunstyrelsen i viss mån behöver informeras utifrån kommande behov i samhällsplaneringen då dessa är kräver stora belysta ytor. Sammanfattningsvis noteras att flera fotbollsplaner där det idag finns organiserad verksamhet, sker på parkmark och med tillstånd från polismyndigheten. Skulle polistillstånden upphöra, uppstår en akut brist för den organiserade fotbollen. Bristerna uppgår då till 10-12 fotbollsplaner, motsvarande 2 fullstora (11-manna spelplaner) samt 10 planer totalt för 7-mannaspel och 5-mannaspel.

Utövarna av fotboll i Nacka uttrycker starkt att fotboll är en året runt sport. Fram till mitten av 2000-talet har fotbollsföreningarna kunnat få tider i sporthallarna. Då befolkningen har ökat, har fler typiska inomhusidrotter ökat i antal och fotbollen har då inte prioriterats vid fördelning av inomhustider i sporthallar. Man har fått tider som blivit ”över”. Samtidigt har efterfrågan gjort att fler fotbollsplaner har plogats allt tidigare under året vilket sliter hårt på konstgräset samtidigt som tjälen går djupare ner i marken. Vilket gör att marken blir hård för utövarna och risk för sättningar i mark ökar.

Ett mindre dåligt alternativ som skulle kunna vara kostnadseffektivare än att ploga konstgräsplaner och ge utövarna god service är att överväga en ny modell av flexibelt tält som då kan placeras över en central idrottsplats. Fördelarna är då att det blir ett visst klimatskydd och minskar energiförbrukningen t. ex. jämfört med en uppvärmd

konstgräsplan. Marknadspris kan då tillämpas för utövarna. Kvaliteten som sådan kan väl jämföras med Bosön, Vinnarhallen.

Utbud av mark och planstöd för föreningsägda lokaler mm

I en stad som växer uppstår konkurrerande intressen om mark. I Nacka finns ett antal föreningar som äger sina lokaler och byggnader som används för att erbjuda nackaborna fritidsaktiviteter. Nämnden vill i det här skedet påtala att dessa föreningar emellanåt hamnar i moment 22 liknande situationer. Föreningar har ofta lokal anknytning i ett område. De har ofta en lång historik på platsen för sin verksamhet. I de fall föreningarna har behov av att anpassa sina lokaler och byggnader för att verksamheten ska drivas funktionellt uppstår bekymmer med rådigheten av marken och planstöd för markanvändningen.

Nämnden menar att det behöver utvecklas viss kommunal beredskap för att främja att föreningsägda lokaler, byggnader och anläggningar kan utvecklas på ett sådant sätt att föreningslivets fritidsaktiviteter kan utvecklas. Några exempel på föreningsägda lokaler för fritidsverksamheter är dans, orientering och tennis.

Samverkan i Stockholms län

Sedan hösten 2012 har en forskare vid Stockholms Universitet anlitats av Stockholms stad, Huddinge, Botkyrka, Vallentuna, Järfälla, Täby och Nacka kommun för att tillsammans med Stockholms idrottsförbund arbeta med att undersöka möjligheterna för ökad regional samverkan. I juni 2012 presenterades en kartläggning som översiktligt visade på behov av regionala anläggningar, förslag till prioriteringar mm. Detta arbete var ett underlag för en konferens i länet den 12 september 2013 där kommuner i länet deltog liksom Stockholms idrottsförbund och ett flertal av idrottens specialförbund.

Generellt lyfts det fram att det i länet finns god tillgång till många olika träningsanläggningar för idrott, men få kommuner i länet har, förutom Stockholms stad och Solna, arenor med tävlingsstandard enligt dagens krav från olika specialidrottsförbund. Befolkningsökningen och det stora idrottsintresset gör att det behövs en gemensam plan som öppet beskriver vilka anläggningar som är viktiga för länet, regionen, samtidigt som man behöver undersöka vilka kommuner som kan delta i en samverkan samt formerna för det.